

Programma

Elke laatste zondag van de maand

Belvédèrewandelingen

Elke laatste zondag van de maand zijn er beklimmingen van de Belvédère o.l.v. een gids. De eerstkomende wandelingen zijn op zondag 31 december 2000 en 28 januari 2001.

Kosten: f 5,00 per persoon.

Vertrek: 13.30 uur vanuit het bezoekerscentrum.

Duur van de wandeling: 1 1/2 tot 2 uur.

Bij het afsluiten van dit nummer was nog niet duidelijk hoe het programma van bezoekerscentrum De Watermolen er begin volgend jaar eruit zou zien.

Voor meer informatie: Bezoekerscentrum De Watermolen, Zijpendaalseweg 24a, 6814 CL Arnhem, tel. 026 445 06 60.

Openingstijden: di t/m vrij, 9.30 tot 16.30 uur,
za en zo 12.30 tot 16.30 uur.

Toegang gratis.

In De Watermolen zijn natuurboeken, diverse kaarten en plattegronden van Gelderse gebieden te koop.

Colofon

Uitgave: Vereniging Vrienden van Sonsbeek

Redactie: Annette Geervliet
Leslie Leijenhorst
Carel Otten
Willem Vierdag

Coördinatie en vormgeving: Leslie Leijenhorst

Eindredactie: Leslie Leijenhorst en Carel Otten

Druk: Datadruk, Arnhem

Fotografie: Philip Friskorn (Steile Tuin)

M.m.v.: Aaltje Koopman

Redactie-adres:

Apeldoornseweg 106/1

6814 BN Arnhem

tel.: 026 4425083, fax: 026 4423729, mobiel: 06 53244719,

e-mail: belvedere@wxs.nl

BIBLIOTHEEK ARNHEM

LOKATIE

MAGAZIJN

GDC Arnh
TS.

T

INFOBULLETIN

HERFST 2000

jaargang 12, nummer 1/2

Dagelijks Bestuur**Vereniging Vrienden van Sonsbeek**

H.R. (Richard) Veenvliet, voorzitter,
tel. 026 370 01 57

L.A. (Luuk) Broer, secretaris, tel. 026 442 49 56

C.J. (Kees) Hoogendijk, penningmeester,
tel. 026 445 84 08

L. (Loes) Prakke, ledenadministratie en pr,
tel. 026 443 34 95

T (Tjada) van den Eelaart-de Sitter, lid,
tel. 026 445 50 98

B.J. (Jan) Vierdag, lid, tel. 026 443 72 79

J. (Jeroen) Glissenaar, namens MOW,
tel. 06 55340584

L. (Leslie) Leijenhorst, adviseur bestuur publiciteit en p.r.,
tel. 026 442 50 83

C. G.M. (Carel) Otten, redactie, tel. 026 445 00 20

* * *

Op zoek naar een origineel verjaardagscadeau? Maar niet weten wat u nog zou willen ontvangen.

Misschien heeft u eigenlijk alles al. Steeds meer mensen doen het. Als ze jarig zijn, een jubileum te vieren hebben, of afscheid nemen van het werkzame leven. Ze vragen de gevers geen cadeaus, maar geld dat ze bestemmen voor een goed doel. Ook de Vrienden van Sonsbeek kunt u met zo'n financiële bijdrage bedenken. We zullen er dan een goede bestemming voor zoeken. Met meerdere van dit soort giften kunnen we bovendien een substantiële bijdrage leveren aan onze doelstelling: de instandhouding en verfraaiing van Arnhems monumentale parken. Vele kleintjes maken immers één grote. Inmiddels gingen verschillende vrienden u voor. ☺

* * *

INFOBULLETIN is een uitgave van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek. Het bulletin verschijnt vier keer per jaar. Het wordt gratis toegezonden aan de leden. De Vereniging Vrienden van Sonsbeek is een klankbord voor de bezoekers van de monumentale parken en de gemeente Arnhem (de eigenares van de parken). Ze stelt zich ten doel daadwerkelijk mee te werken aan de instandhouding en verfraaiing van de parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem. Het lidmaatschap voor particulieren bedraagt minimaal f 25,- per jaar, voor verenigingen minimaal f 75,- en voor bedrijven minimaal f 100,-.

Secretariaatsadres:

Zijpendaalseweg 24a
6814 CL Arnhem

Tel. 026 445 06 60,

e-mail: info@parksonsbeek.nl

Internet: <http://www.parksonsbeek.nl>

bankrekeningnr. ABN AMRO 40 63 33 505.

IN DIT NUMMER**Van de voorzitter**

Eindelijk is er een opvolger gevonden voor de huidige coördinator/eindredacteur van het Infobulletin. Verder roept de voorzitter in zijn column op om vooral zaken te melden die u opvallen, waar u het niet mee eens bent en anders zou willen.

Stedelijk bosbeheer

Theo Beemsterboer en Willem Vierdag spraken met George Borgman over stedelijk bosbeheer en de bijzondere rol die de gemeente Arnhem daarin vervult.

Fotocollage

Afgelopen zomer maakte Philip Friskorn tal van mooie foto's van een van de nieuwste aanwinsten van park Sonsbeek: de Steile Tuin. Voor de hartpagina's van dit Infobulletin maakte Carel Otten een keuze.

Stappen

Jeroen Glissenaar ging met zijn jeep door stormachtig Sonsbeek. Hij vertelde Leslie Leijenhorst onder meer over de bladcampagne en het herstel van de water-ram.

Tentoonstellingen

In de Witte Villa loopt tot eind januari 2001 een tentoonstelling gewijd aan het grafische werk van de veelzijdige Spaanse kunstenaars Salvador Dalí.

Afscheid Leslie Leijenhorst

Leslie Leijenhorst neemt na bijna zeven jaar afscheid als (eind-)redacteur/coördinator van het INFOBULLETIN en geeft de eindredacteurspen over aan Carel Otten.

Diversen

Nieuwe bestemming Witte Villa. Automatische betaling. Zijpendaal in Kerstsfier. Sonsbeek en Internet. Belvédère-wandelingen.

Programma's

De agenda van het Bezoekerscentrum De Watermolen is deze keer net als die van Sonsbeek Art & Design, op pagina 23, kort. De eerste instelling was nog niet geheel uit het programma voor de komende maanden. De kunstinstelling krijgt een ander karakter.

Foto voorzijde: De Witte Villa in wintertooi.

VAN DE VOORZITTER

Het is mij een waar genoegen u te kunnen meedelen dat wij na lang zoeken inmiddels een waardige versterking voor de redactie van ons Infobulletin hebben gevonden in de persoon van Carel Otten. Hij heeft evenals de andere leden van de redactie ruime journalistieke ervaring. Hij zal met name belast zijn met de eindredactie en coördinatie van de productie van het Infobulletin. Leslie Leijenhorst trekt zich definitief terug uit de redactie en zal zich nog meer dan in het verleden gaan richten op onze website

(www.parksonsbeek.nl). Door de onderbezetting zijn we er dit jaar niet in geslaagd om u met de vertrouwde regelmaat op de hoogte te houden van de verwickelingen in de drie parken. Ook dit nummer is later dan u van ons gewend bent. U kunt erop vertrouwen dat, nu de redactie weer op sterkte is, het eerstkomende nummer weer tijdig in uw bus valt. Mocht u overigens suggesties hebben voor artikelen of voor de vormgeving? Schroomt u niet om contact met een van de redactieleden op te nemen.

Ook zou ik u graag willen uitnodigen om ons te melden als er zaken zijn die u opvallen in onze parken. Als hoeders van de parken kunnen wij uw opmerkingen over wat gaat er goed en wat kan beter meenemen in ons periodiek overleg met de parkbeheerder van MOW, Jeroen Glissenaar. Ik weet zeker dat ook hij uw reacties positief weet te waarderen.

Zoals u ongetwijfeld bekend is, is de Steile Tuin door de Stichting Stadsschoon onderscheiden. Ik ben het volledig met hun keuze eens. In onze wandelingen door het park brengen wij stevast een bezoek aan de tuin. Onze kinderen hebben nog wel moeite om te ontdekken welke spreekbuizen nu precies met elkaar in verbinding staan, maar daar komt binnenkort verandering in. Via een kleurencode is dit straks eenvoudiger te zien.

De komst van het Watermuseum blijft de gemoederen bezig houden. Uit hydrologisch onderzoek is inmiddels gebleken dat er in Sonsbeek diverse kleischotten liggen, die mede de ondergrondse waterhuishouding bepalen. Om het evenwicht hierin niet te verstoren, zijn de bouwplannen voor het ondergrondse deel van het museum aangepast. Ik wil hierbij nog eens herhalen dat wij van mening zijn dat het museum een waardevolle aanwinst voor het park is.

Wij vertrouwen op de initiatiefnemer, het Waterschap Rijn en IJssel. Dit neemt niet weg dat wij de ontwikkelingen rond de bouw en het parkeren positief kritisch blijven volgen.

Richard Veenvliet, voorzitter

Voormalig beheerder positief over rol Vrienden

BEHEER SONSBEEK GEROEMD IN INTERNATIONAAL RAPPORT

Het park Sonsbeek wordt goed beheerd. Dit blijkt uit een vergelijkend onderzoek naar het stedelijk bosbeheer in zestien Europese steden. Namens de gemeente was George Borgman, voorheen hoofd Bossen en Parken, nauw bij het onderzoek betrokken. De uitkomsten verbazen hem niet: "Er is de afgelopen vijf jaar gigantisch veel aandacht voor de parken geweest." Theo Beemsterboer en Willem Vierdag in gesprek met een bevlogen bosbouwer.

De Nederlandse bosbouwkundige Cecil Konijnendijk heeft vanuit het in Finland gevestigde European Forest Institute het stedelijk bosbeheer onderzocht in zestien Europese steden. Naast Arnhem waren dat onder meer Amsterdam, Berlijn, Rome, Praag, Warschau en Sint-Petersburg. Centrale vraag in het onderzoek was, in welke mate stedelijke bosbouw afwijkt van de reguliere bosbouw. De te onderzoeken steden moesten aan twee voorwaarden voldoen: het bos moest in of aan de rand van de stad liggen en burgers moesten invloed hebben op het beheer ervan. De keuze voor Arnhem als te onderzoeken stad lag voor de hand. George Borgman had in de tijd dat Konijnendijk nog aan de Landbouwuniversiteit in Wageningen was verbonden, geregeld contact met hem. Als redacteur van het Nederlands Bosbouw tijdschrift kende de onderzoeker het Arnhemse bosbeheer van nabij. De Eko-certificering in 1995 en de certificering van het Arnhemse bosbeheer door de Forest Steward Council in 1997 (als eerste in Europa) zorgden ervoor dat Arnhem een opvallende plaats innam.

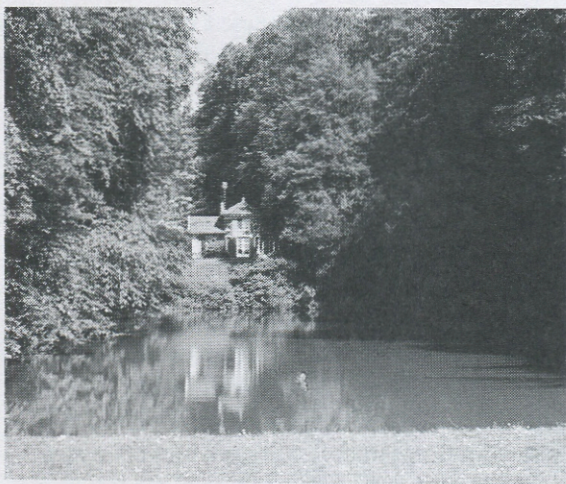
"Het bosbeheer van Arnhem staat op Europees niveau in de top-5" stelt de ex-ambtenaar Borgman, die momenteel een bureau in bosbeheer runt. "Qua organisatie en communicatie springt Arnhem er bovenuit. Arnhem is een van de weinige steden met een bosafdeling. Bij veel andere Europese steden blijkt de bosbouw afgeschoven naar een district of waterstaatsachtig orgaan."

VERSNIPPERD

Het stedelijk bosbeheer wijkt volgens het onderzoek op een aantal aspecten sterk af van het reguliere bosbeheer. Het stedelijke bos is vaak kleiner en gevarieerder, maar ook vaak versnipperd. De belangrijkste functie is recreatie, terwijl dat bij grootschalige bosbouw vaak houtproductie is. De grote recreatiedruk is

een vaak genoemd probleem.

Dit geldt ook voor Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem, constateert Konijnendijk. Uit onderzoek uit 1996 bleek dat 65 procent van de Arnhemmers de parken één tot vijf keer per jaar bezoekt en dat 33 procent de parken zes tot vijftig keer per jaar bezoekt. De recreatieve druk is het grootst op Sonsbeek. Zijpendaal is veel rustiger en De Gulden Bodem wordt voornamelijk door hondenbezitters gebruikt om hun hond uit te laten. Ook voldoende geld voor het onderhoud van het stedelijke bos is volgens Konijnendijk een weerkerend probleem. Hij roemt in het rapport de 'creativiteit' van de toenmalige beheerder van de parken – George Borgman – die het eeuwfeest van Sonsbeek met beide handen heeft aangegrepen om meer geld voor onderhoud van het park te genereren.

Door hun bijzondere status hebben de parken Sonsbeek, Zypendaal en Guldem Bodem weinig te duchten van de oprukkende stad.

Foto: Willem Vierdag

VRIENDEN VAN SONSBEEK

In het onderzoeksrapport wordt veelvuldig gerefereerd aan de rol die de Vereniging Vrienden van Sonsbeek speelt in de besluitvorming rond het park. Vooral de publicitaire rol van de vereniging wordt als belangrijk gezien. Borgman bevestigt de goede relatie van de Vrienden met de gemeente, alhoewel die de eerste jaren behoorlijk gespannen was. "De Vereniging is in 1988 opgericht uit ongerustheid. De concrete aanleiding was een dunning in dat jaar. Daar was men niet echt aan gewend. Het beheerplan uit die tijd was prima, maar de communicatie was slecht. In de periode tussen 1990 en 1995 is gewerkt aan een beheervisie. Hierbij was ook de Vereniging betrokken. Door deze samenwerking is het karakter van de Vrienden veranderd van protest- naar klankbordgroep." Dat die visie in 1995 gereed was, maakte de entree

van George Borgman als nieuwe beheerder van de parken gemakkelijker. Toch werd hij naar eigen zeggen met reserves ontvangen. "Maar ze merkten snel dat ze goed zaken met mij konden doen. Mijn opstelling was: 'Sonsbeek is van iedereen en ik beheer het voor u' Uiteindelijk leidde dat tot een perfecte samenwerking."

Voor Borgman was het contact met de Vereniging Vrienden van Sonsbeek van groot belang; in het kader van de FSC-certificering werd van hem verwacht dat hij gebruikersgroepen organiseerde om hen te laten meepraten over het beheer van het bos. Om die reden initieerde hij overlegsituaties met onder meer ruiters, 'all-terrain bikers' de Dorpsraad Schaarsbergen, de Boswerkgroep en de Vereniging Vrienden van Sonsbeek.

COMMUNICATIE

Vergeleken met andere steden staat Arnhem bovenaan als het gaat om gebruikersparticipatie, blijkt uit het onderzoek. De verplichting die door de FSC is neergelegd heeft hiermee te maken. Maar het gaat verder: goede communicatie is volgens Borgman onlosmakelijk verbonden met bosbeheer anno 2000. Hij heeft hiervoor de 'Sonsbeek-methode' ontwikkeld. Uitgangspunt is dat er een beheervisie moet worden ontwikkeld en dat er sprake moet zijn van 'eerstegraads' participatie gedurende het hele proces. Er moet actief worden gewerkt aan het imago van het product en je moet als bosbeheerder laten zien wat je doet en niet bang zijn voor beren op de weg. 'Samenwerken' is het credo. De 'Sonsbeek-methode' voorziet verder in gestructureerde participatie: een onafhankelijke voorzitter, een adviesgroep met technici, een schouwgroep met belanghebbenden, kundige beheerders en actieve communicatie. Borgman illustreert het met een voorbeeld. "Ik hield op de jaarvergadering van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek jaarlijks een presentatie. Dan weten de mensen precies wat er gebeurt en waarom."

De actieve participatie is belangrijk, stelt Borgman: "Als je dit loslaat" waarschuwt hij, "verlies je uiteindelijk Sonsbeek voor de gemeente. En daarmee alle voordelen om zelf over het bos te kunnen beslissen."

Momenteel – als eigenaar van een zelfstandig bosbouwkundig bureau – heeft Borgman nog steeds een powerpointpresentatie van de methode in zijn laptop staan. "Dit is dé methode om dergelijke zaken te benaderen" vindt hij.

PAKJE SIGARETTEN

Uit het onderzoek van Konijnendijk blijkt dat bij vrijwel alle onderzochte steden het bosbeheer een lage plek op de politieke agenda heeft. Dit blijkt

uit bezuinigingen en de grote moeite die het bosbeheerders kost het onderwerp hoger op de politieke agenda te krijgen. Borgman herkent dit. De relevantie die de plaatselijke politiek aan het bosbeheer toekent, komt volgens hem goed tot uiting in de gemeentelijke begroting: "Omgerekend kost het bosbeheer in Arnhem f 6,80 per hoofd van de bevolking per jaar. Dat is net zoveel als een pakje sigaretten of twee drankjes op een terras. "

OPRUKKENDE STAD

Een ander aspect dat vrijwel alle onderzochte steden gemeenschappelijk hebben, is de druk van de verstedelijking. Ook in Arnhem is de toekomst van de gemeentelijke bossen ongewis. Hoewel de parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem door hun bijzondere status niet te duchten hebben van de oprukkende stad, geldt dit niet voor andere delen van het bosgebied. De voorgenomen bebouwing van het gebied tussen de Beukenlaan en de Schelmseweg, de grote druk die Burgers' Bush uitoefent op het bosgebied, de plannen voor een restaurant en een transfeurium naast de A50, de ongewisse toekomst van de terreinen van defensie aan de Clement van Maasdijklaan. De lijst is onvolledig, maar illustreert de druk op het buitengebied.

"Het buitengebied staat constant onder druk" zegt Borgman. "De stedelijke bosbeheerder moet oppassen niet verpletterd te worden door de toenemende verstedelijking. Het lijkt er soms op dat we lid zijn van Natuurmonumenten om ons geweten af te kopen voor 35 gulden per jaar. De bestuurders zijn er zich onvoldoende van bewust dat natuur eenmalig is. Dat alles wat je weghaalt nooit meer terugkomt, dat er geen weg terug is. Een bos heeft pas echte waarde na

In tegenstelling tot in andere gemeenten staan bossen en parken in Arnhem hoog op de agenda.

Foto: Willem Vierdag

STEILE TUIN TOONT VOOR HET EERST ZIJN KLEURENPRACHT

Afgelopen zomer maakte fotograaf Philip Friskorn (Skylark Productions in Oldemarkt) een groot aantal fraaie dia's van de Steile Tuin. Al eerder stond hij belangeloos foto's af voor de website. Veel van de natuurfoto's zoals bij de virtuele wandelingen door de drie parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem op de website Park Sonsbeek zijn van hem afkomstig. Carel Otten, de nieuwe eindredacteur/coördinator, maakte een selectie.

DRIE JAAR

Alhoewel een tuin met vaste planten meestal pas na twee, drie jaar tot wasdom komt, was er afgelopen zomer al volop te genieten van de uitbundige en durende bloemenpracht. Ook bij diverse bezoeken in de afgelopen weken, bleek dat de tuin door zijn zaaddozen, bloemschermen en pluimen, ook in dit jaargetijde zijn charmes kent. Hoe mooi zal het straks in de winter zijn wanneer hopelijk Koning Winter zijn witte deken over de gedroogde silhouetten vleit. ☞

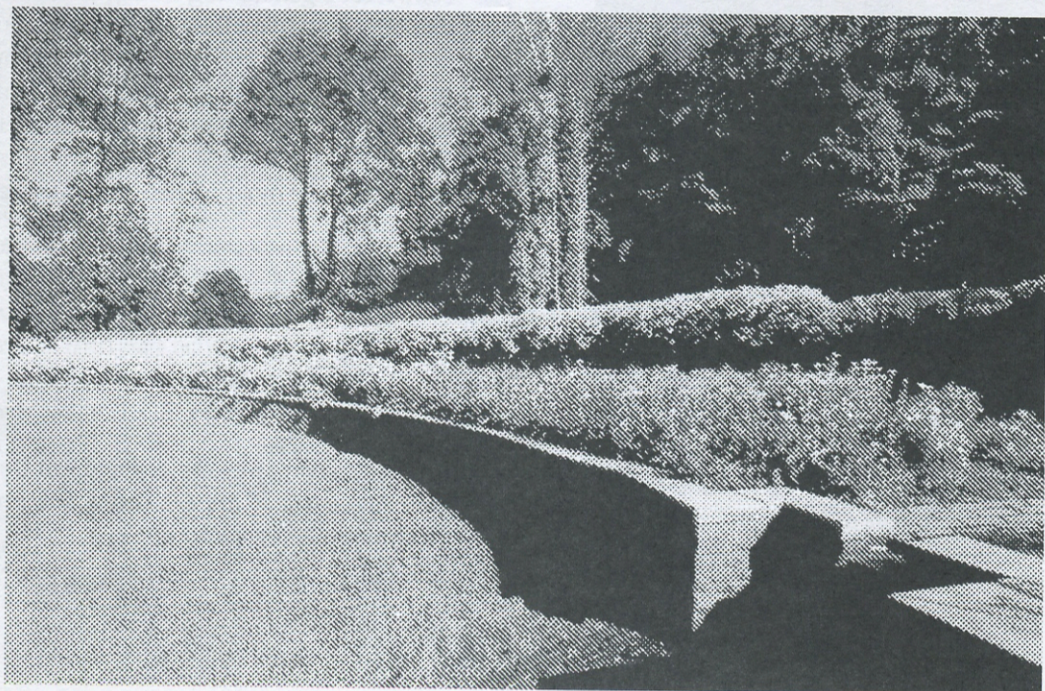
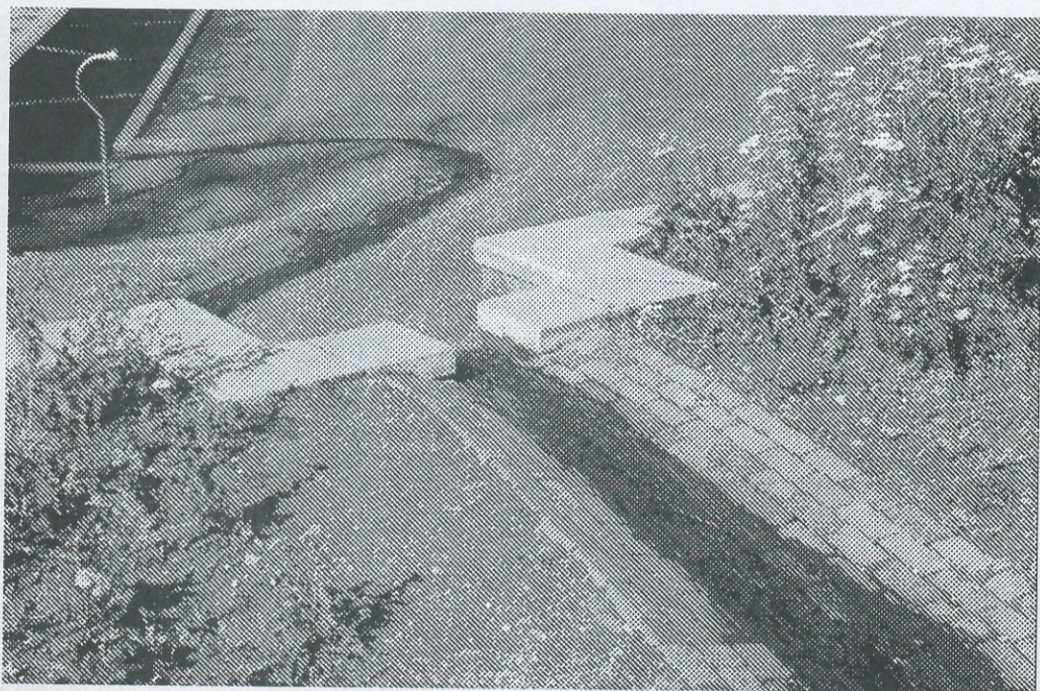
Leslie Leijenhorst

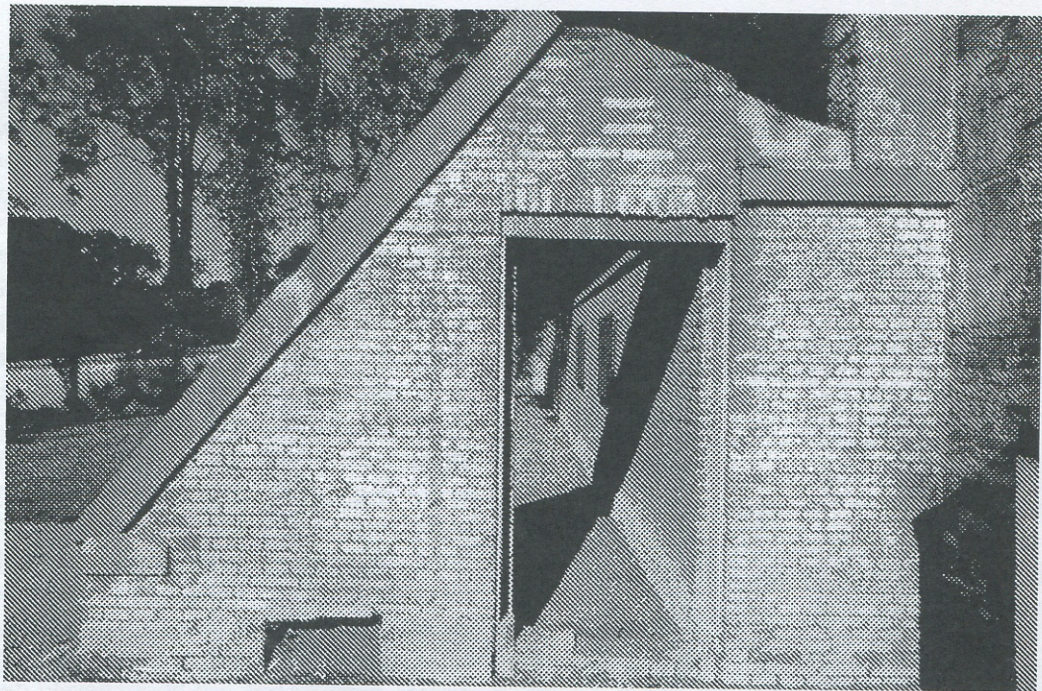
IN KLEUR

Wat jammer dat ik er deze zomer niet wat vaker doorheen gelopen ben. Het was mijn eerste gedachte toen ik de dia's van Philip Friskorn zag. We zouden het Infobulletin in kleur moeten gaan drukken om deze eerste zomerse uitbundigheid in al zijn pracht te kunnen tonen. De Steile Tuin in Sonsbeek van ontwerper Wim van Krieken is door de Vereniging Stadsschoon Arnhem in 2000 terecht met een prijs bekroond. En dat terwijl toen, tijdens het eeuwfeest eigenlijk nog weinig te zien was van het sfeervolle effect dat de bloemborders in de beslotenheid van een met historische muren omgeven tuin aan de rand van het beukenbos zouden gaan geven. De beelden van de terrassen met de bloemstroken, de paden, de waterloop spreken voor zich. De kleur moet u er maar bij denken. (zie hartpagina's) ☞

Carel Otten

De rijke en bonte verscheidenheid van De Steile Tuin. Foto's pagina's 10 t/m 13: Philip Friskorn (Skylark Productions, Oldemarkt)

HERFSTIGE RONDE

Regen valt met bakken uit de hemel. Windvlogen slaan tegen de jeep. Geen aanjager helpt de beslagen ramen condensvrij te houden. Samen met Jeroen Glissenaar maak ik op een stormachtige maandagmiddag de gebruikelijke ronde door de parken. Dat er schade is, had hij al begrepen. Maar ook hij was nog niet geheel op de hoogte. Al direct bij de Witte Villa is het raak. Bij de speelplaats is de 150 tot 200 jaar oude tulpenboom op een van de hoofdtakken afgebroken. Bij een eerdere storm had deze bijzondere boom al flink te verduren gehad. Op de plek waar toen een hoofdtak afbrak, is weer, zo mogelijk, nog grotere schade ontstaan.

Jeroen: "Dit is zo'n typisch voorbeeld van een park dat heel lang niet is verjongd. Daar gaan met een zekere regelmaat schitterende oude exemplaren tegen de vlakte. Veel Duitse parken hebben veel meer aan de volgende generatie gedacht. Daardoor voltrekt het verjongingsproces zich veel langzamer en is dat minder zichtbaar. We zijn druk bezig met een inhaalslag, maar zoiets kost generaties."

VERRADERLIJK

Mijn eigen wandeling had ik voor die middag maar afgezegd. Want de wind ging te veel te keer, takken zwipten vervaarlijk heen en weer. Wie niet door het park hoefde, wandelt er niet door heen. Want bomen zijn verraderlijk. Een ogenschijnlijk gezonde boom kan zo omgaan. Bomen die op het oog slecht ogen, (zwammen, dood hout) kunnen soms veel gezonder zijn dan bijvoorbeeld op het oog gezonde bomen. Een holle boom hoeft niet per definitie dood te zijn. Vandaar dat de inventarisatie van individuele bomen steeds meer aandacht krijgt. Te beginnen met de markante bomen, nu al verdachte bomen en bomen langs de paden en lanen. "Over een tijd kunnen we met de laptop ter plekke rapport opmaken van de staat van de bomen."

WATERRAM

De afgelopen weken stonden onder meer in het teken van de bladcampagne. "We doen dat nu al een aantal jaren in twee keer. Dat heeft een aantal voordelen. De wandelaars hebben minder last van de bladeren tijdens dit mooie jaargetijde. En de bladeren koeken bovendien niet aan. Daardoor kun je ze veel makkelijker opruimen." Achter de Chinees zal de parkeerplaats onder handen worden genomen. Het ontwerp is afkomstig van de dienst MOW die op basis van de opmerkingen van de schouwgroep een waardig ontwerp heeft gemaakt dat past bij de entree van de Steile Tuin.

De panelen met gedichten waren zo snel gaan roes-

ten dat de teksten al kort na de oplevering van de tuin moeilijk leesbaar werden. Deze zijn weer schoongemaakt. In de wintermaanden wordt de Grote Waterval schoongemaakt door stagiaires in het kader van hun 'vuile-handen-stage' Net ten noorden van de Grote Vijver ligt een zogenoemde waterram, een Rolls Royce onder de pompen. Deze was jarenlang buiten dienst. Er waren nauwelijks mensen te vinden die de pomp weer aan de praat konden krijgen. De Technische Universiteit Twente zal binnenkort grootschalig onderhoud verrichten. Daarna zal MOW het dagelijkse onderhoud op zich nemen. Ook de pomp in de fonteinvijver wordt aangepakt. Volgens Jeroen's herinnering is de pomp rond 1991 gestopt. Afhankelijk van hoe dit jaar de winter verloopt, zal de fontein mogelijk al in het vroege voorjaar weer in volle glorie spuiten. Tot 30 meter hoog. Tijdens het opruimen van een aantal bomen, heeft een al te ijverige aanemer ook een boom geveld die geliefd was bij de vleermuispopulaite in park Sonsbeek. Gelukkig was de boom ten tijde van het voorval onbewoond.

VLINDERTUINEN

Waar vroeger de volkstuinten aan de Parkweg lagen, zullen geen parkeerplaatsen worden aangelegd, maar vlindertuinen. Deze zullen een bonte schare aan gevleugelde vriendjes aantrekken. Al voor het jubileumjaar werd aangekondigd dat niet alleen Sonsbeek en Zijpendaal, maar ook Gulden Bodem een grondige opknappbeurt zou krijgen. Tot op heden waren het vooral reguliere werkzaamheden waar de afdeling Bossen en Parken aan toe kwam. Nu zal er dan eindelijk een inhaalslag worden gemaakt. De parkeerplaats aan de Zijpendaalweg tegenover Huis Zypendaal onder handen worden genomen. Zo zal er een informatiebord en een rustiek hekwerk worden geplaatst zodat de entree naar dit park meer allure krijgt. Ook wordt de entree bij de Dikke Drie duidelijker gemarkeerd. In die hoek van de parkeerplaats zullen eveneens lage houten balkjes worden geplaatst zodat de picknickplaats niet door auto's wordt gebarricadeerd. Verder zal de zichttas vanuit Gulden Bodem naar Zijpendaal toe, subtiel worden hersteld.

Leslie Leijenborst

DE BIJZONDERE WERELD VAN SALVADOR DALÍ

Al menig keer exposeerde Sonsbeek Art & Design werk van de veelzijdige Salvador Dalí. Dalí maakte de tongen los. Door de één bewonderd, door de ander verguisd. Maar een expositie van Dalí gaat zelden ongemerkt voorbij. Niet alleen tijdens zijn lange werkzame leven, maar ook nu nog laat Dalí van zich spreken. Deze keer zal er in de Witte Villa vooral aandacht zijn voor zijn grafische werk: zeefdrukken, litho's en gravures.

U herinnert zich vast nog wel de discussie over vermeende valse werken die gevonden waren op een expositie in Freiburg. De directeur van Sonsbeek Art & Design, de Belgische kunsthandelaar Stefaan Delbaere, werd toen in verband gebracht met deze zaak. Geheel ten onrechte zoals later bleek. Als reactie op deze geruchtenstroom werd onmiddellijk besloten tot een grote expositie van grafische werk van Dalí in de Witte Villa.

SURREALISME

Salvador Dalí (1904-1989) was een zeer veelzijdig kunstenaar. Hij was werkzaam als schilder, beeldhouwer, tekenaar, illustrator, filmmaker samen met Luis Buñuel, ontwerper, dramaturg en dichter. De wereld van Salvador Dalí is beslist uniek te noemen. Zijn werk wordt gekenmerkt door het surrealisme waarbij de voor de hand liggende werkelijkheid wordt ontkend. De realiteit die wordt verbeeld, is die van het onderbewuste, een wereld waartoe de mens toegang heeft via dromen, hallucinaties en visioenen. Dalí was een artiest in de breedste en rijkste zin van het

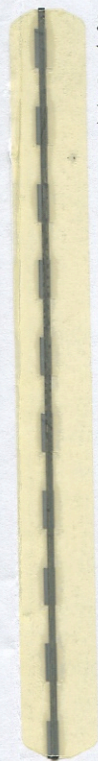

Serie Alice in Wonderland, Salvador Dalí
Foto: Sonsbeek Art & Design

woord, boordevol fantasie en verbeelding, met een reeds uit zijn kinderjaren daterende voorliefde voor provocatie.

SYMBOLIEK

In het werk van Dalí speelt de symboliek een grote rol. De bekende weke uurwerken van deze Spaanse kunstenaar zijn totaal anders dan de horloges zoals wij die kennen. Er wordt beweerd dat Dalí werd geïnspireerd door het eten van de Franse kaas Camembert. Het uurwerk druipt als het ware het horloge uit.

Serie Alice in Wonderland, Salvador Dalí
Foto: Sonsbeek Art & Design

OLIFANTEN

Ook veel voorkomend in het werk van Dalí zijn olifanten. Niet de ons bekende stevige robuuste exemplaren maar olifanten met dunne lange breekbare poten. Voor Dalí zijn zij het symbool van de mens die door de zwaartekracht aan de aarde geketend zit, maar altijd streeft naar het hogere. Hierdoor worden de benen uitgerekte maar blijven de voeten aan de grond genageld.

Dalí heeft op zijn manier geleefd, hij heeft van zijn leven een kunstwerk gemaakt zoals alleen hij dat kon. Door de één gezien als een genie, door de ander als een geldzuchtige, alleen op zoek naar gemakkelijke propaganda en spektakel.

De tentoonstelling 'Salvador Dalí – grafische werken' loopt nog tot en met 28 januari 2001.

 Annette Geervliet

*Laatste nummer Infobulletin***Leslie Leijenhorst draagt na bijna zeven jaar de eindredacteurspen over**

Deze keer treft u een wat ander Infobulletin als anders aan. In de eerste plaats verschijnt het veel later dan u normaal van ons gewend bent. In de tweede plaats is dit nummer een soort dubbelnummer. Met het ene been staan we nog in de zomer getuige de foto's van de Steile Tuin die Carel Otten selecteerde uit het werk van Philip Friskorn; aan de andere kant de wel zeer herfstige tocht die ik onlangs maakte met Jeroen Glissenaar van Bossen en Parken.

Deze keer ook geen Op de Bank. Na zoveel jaren werd het tijd voor wat nieuws. Al meer dan een jaar geleden gaf ik te kennen dat ik graag wilde stoppen met de coördinatie en de productie van het Infobulletin. Je moet immers op het hoogtepunt afscheid nemen. Dat is niet helemaal gelukt. Vorig jaar verliet Rina Kraaijestein de redactie met wie ik jaren een hecht duo vormde. We konden lezen en schrijven met elkaar. Met de beslist onmisbare hulp van Willem Vierdag en Annette Geervliet ging ik verder. Maar ik miste de feedback die Rina en ik elkaar jarenlang hadden gegeven. Telkens stopten we meer in tijd in het Infobulletin dan we van plan waren. Soms waren we heel tevreden, dan weer matigjes content.

Ik wilde evenmin als Rina Kraaijestein een soort Heintje Davids worden. Een kunstenaar die keer op keer zei dat ze nu echt ophield. Omdat zich geen geschikte kandidaat aandiende, besloot ik telkenmale door te gaan. In elk opzicht merkte ik dat het me steeds moeilijker afging. Het werd moeilijk, zo niet onmogelijk, te combineren met mijn werkzaamheden op verschillende plaatsen elders in het land.

Dit nummer is echt het allerlaatste nummer dat ik maak als coördinator/eindredacteur. Carel Otten, die ook de nodige sporen in het journalistieke métier heeft verdiend, zal de pen overnemen. Hij keek bij de productie van dit nummer nog mee en verleende waar mogelijk hand- en spandiensten. Ik kijk met veel plezier terug, zeker als ik de ontwikkeling zie van een clubblaadje naar een Infobulletin met professionele allures. Gemaakt door vrijwilligers die er met een professionele bril naar keken, en naar blijven kijken. Ik wens Carel veel succes en inspiratie.

 Leslie Leijenhorst

NIEUWE FUNCTIE WITTE VILLA

De Witte Villa krijgt er per half december een nieuwe functie bij. Rond die tijd gaat er een luxe restaurant annex wijnproeverij van start. Uitbaters van het etablissement zijn P. de Haan en F. Hamer. Zij runnen in Nijmegen de (café-)restaurants De Scène en De Kubus.

Het monumentale pand gaat verschillende horecafuncties vervullen. Op de begane grond komt een restaurant in de duurdere prijsklasse. In de serre wordt een brasserie gevestigd waar aantrekkelijker geprijsde menu's worden geserveerd. In het wijnlokaal kunnen gasten zo'n tweehonderd verschillende wijnsorten proeven; met zicht op het schitterende park. De eerste en tweede verdieping zijn te huur voor partijen, bruiloften en andere bijeenkomsten.

GRACHT GEDEMPPT

De restaurantplannen zijn al sinds januari van dit jaar onderwerp van gesprek tussen de gemeente en de nieuwe uitbaters. Begin november leek er nog weinig schot te zitten in de onderhandelingen. Maar soms keert het tij razend snel. De gemeente weigerde aanvankelijk een vergunning af te geven omdat er sprake zou zijn van een brasserie op vlonders. Nu dat deel van het verbouwingsplan is geschrapt, is de gemeente met de vergunning over de brug gekomen. De omliggende gracht wordt op verzoek van de gemeente weer gedempt. Die wilde graag de historische aanblik van de Witte Villa in ere herstellen. Deze werd gegraven toen Sonsbeek Art & Design in de Witte Villa trok om het leden van het die-ven-gilde minder makkelijk te maken hun slag te slaan. Deze kunstinstelling zou namelijk regelmatig kostbare kunstcollecties gaan tonen.

WEINIG VERANDERING

Aan de Witte Villa zal niet veel veranderen. De exploitant vindt dat de Villa al zoveel allure heeft met zijn parketvloeren en marmer. Dat een grootschalige verbouwing niet nodig is. Bezoekers van de Witte Villa kunnen dus in de toekomst niet alleen genieten van culinaire hoogstandjes maar ook van kunst. Want net als in de afgelopen jaren blijft de Witte Villa expositieruimte voor Stefaan Delbaere's Sonsbeek Art en Design. Kunsthandelaar Delbaere organiseerde de afgelopen jaren tal van fraaie tentoonstellingen gewijd aan de Arnhem Prent, World Press Photo, Christo, Dalí en Chagall en diverse etnische onderwerpen.

SONSBEEK EN INTERNET

De internetsite van de Vrienden van Sonsbeek draagt duidelijk bij in zijn functie als centraal punt waar allerlei informatie te vinden is over tal van aspecten in en om Arnheems drie monumentale parken. Dat moge blijken uit een aantal reacties dat in het gastenboek word ge-

schreven, maar evenzeer uit de regelmatige e-mails die ik ontving.

Freelance kunstjournalist Petra Halkes uit Canada vroeg of ze meer informatie kon krijgen over de Sonsbeek Locus Focus tentoonstelling van Jan Hoet. Verder kreeg ik meerdere e-mails van de heer en mevrouw Rossen. Die willen zo dolgraag weer eens genieten van de zondagmiddagen in het park en vooral van de muziek op de Ronde Weide. Na de feestelijke verbeteringen is de Ronde Weide volgens hen welhaast ontoegankelijk geworden voor mensen die aan een rolstoel gekluisterd zijn. Nadat ik hen had doorverwezen naar de organisator van de Ronde Weide hebben ze via via antwoord gekregen van de gemeente: De grond zou aanharden. En dan was het hele probleem uit de wereld. Maar de vraag van de heer en mevrouw Rossen blijft: "Wanneer kun je dus dan echt rechtstreeks vanaf de Apeldoornseweg naar de Ronde Weide, omlaag en daarna uiteraard weer omhoog. Want een paar maanden later was de situatie nog altijd niet verbeterd. Wellicht dat Jeroen Glissenaar dit probleem eens nader kan bekijken.

Een andere bezoeker reageerde op een artikel in de Arnhemse Courant over de mogelijkheid dat het bestemmingsplan misschien wordt gewijzigd om de vestiging van het Watermuseum mogelijk te maken. Als bewoner van de Zijpendaalseweg maakt hij daar bij voorbaat al ernstig bezwaar tegen. Er zijn namelijk al genoeg parkeerproblemen. En de aanleg van diverse bouwsels, zo vervolgt hij, tasten het park alleen maar aan. Meerdere reacties kwamen van bezoekers over het parkeren van auto's in het park. Volgens hen wordt er nog altijd te veel oogluikend toegestaan. Vincent Rijken schreef: "Als er regels zijn, moeten die worden nageleefd en ook moeten er anders mensen komen die dat controleren en eventueel bestraffen." Hij noemt twee voorbeelden. Auto's die voor Huize Sonsbeek de hele laan als parkeerplaats gebruiken (bij bruiloften) en honden die op plekken loslopen op plekken waar dat niet mag. Verder is Rijken zeer tevreden met het gerevitaliseerde park. "Verder tof park nix aan veranderen." Zeer onlangs kreeg ik nog een reactie van een van de bewoners van de Apeldoornseweg die zich afvroegen waarom de bewoners van de poorthuisjes hun auto's voor de deur, beter gezegd achter de entree naar het park aan de Apeldoornseweg mochten plaatsen, terwijl er tien meter verderop een speciale parkeerplaats is. En waarom er soms tientallen auto's rond de Witte Villa staan. Geen gezicht vinden ze dat. En ik kan hen daar beslist geen ongelijk in geven. Een punt dat zekere aandacht dient te krijgen in de maandelijkse vergadering van het Dagelijks Bestuur.

De afgelopen zomer zijn vooral de agenda's van de diverse instellingen bijgehouden. Sommige deelpagina's van evenementen die alleen 's zomers plaatsvinden, zijn weer in een winterslaap geraakt. De afgelopen maand

trok de site een relatief meer dan gemiddeld aantal bezoekers. In het eerste jaar (september 1998 – september 1999) kreeg onze site 4478 bezoekers, in de periode september 1999 – september 2000 een kleine zesduizend. Terwijl er alleen in de afgelopen drie maanden al weer zo'n 1.200 zijn bijgekomen. Voor een niet commerciële lokale site zijn dat hele aardige cijfers. Maar tevreden zijn we natuurlijk nooit helemaal.

De site wordt in steeds meer portals opgenomen. Op de startpagina 026.pagina.nl staat onze site vermeld als tip. Ook zullen we gebruik maken van de mogelijkheden om de site onder de aandacht te brengen bij de site van de Arnhemse Koerier waar verenigingen hun site kunnen aanmelden. Onlangs werd het krantenarchief weer bijgewerkt en binnenkort zal er eveneens een fotografisch portret van de Steile Tuin worden toegevoegd.

Het adres van de website luidt: <http://www.parksonsbeek.nl>

 Leslie Leijenhorst

Automatisch betalen

De kosten voor het betalingsverkeer worden steeds hoger. De ledenadministratie blijkt een steeds grotere last voor het kleine team vrijwilligers dat de vereniging runt. Daarom heeft het bestuur besloten dat de contributie voortaan per incasso geïnd zou moeten worden. Wij zouden u vriendelijk willen verzoeken gehoor te willen geven aan dit verzoek. Bij de eerstvolgende acceptgirokaart voor de contributie vindt u een machtiging waarmee u kunt aangeven of u voortaan op deze wijze wilt betalen. Mocht u het met een afschrijving niet eens zijn, dan kunt u het bedrag binnen een maand weer terugvorderen. Incasso heeft zo zijn voordelen. U betaalt altijd op tijd en bovendien bespaart het de vereniging kosten. Uw medewerking wordt zeer op prijs gesteld.

 Leslie Leijenhorst

Zypendaal in Kerstsfeer

Op 9, 10, 16 en 17 december staat het Arnhemse regentenhuis in het teken van een ouderwets gezellige Kerst. De kroonluchters en schemerlampen worden aangestoken en ook het licht van de honderden kaarsjes draagt bij aan de ambiance. Voor de kinderen zit er naast de kerstboom een verhalenverteller. Na afloop van de rondleiding wordt een glaasje wijn

of vruchtensap geschonken. Op het voorplein is een groenmarkt gepland.

Locatie: Huis Zypendaal, Zijpendaalseweg 46, Arnhem.

Open: 11.00 – 17.00 uur. Toegang: volwassenen f 10,=, kinderen t/m 12 jaar f 7,50.

 Leslie Leijenhorst

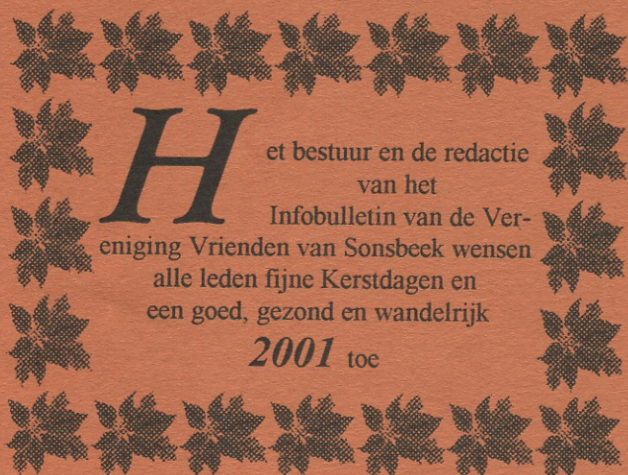
Het mooiste uitzicht van Arnhem.....

Tussen 1824 en 1826 liet baron Van Heeckeren een uitkijktoren bouwen in Sonsbeek. Op deze Belvédère, vertaald Mooikijker, konden de adellijke en vorstelijke bezoekers genieten van een kilometers ver uitzicht. De Belvédère staat er al bijna twee eeuwen in weer en wind, en is meegegroeid met de haar omringende bomen. De Ruyterenberg waarop de toren is gebouwd heeft een hoogte van 70 meter boven NAP. De oorspronkelijke hoogte van de toren, 24 meter, voldeed al gauw niet meer. De bomen rondom belemmerden het uitzicht. Omstreeks 1950 is er een stuk bovenop gebouwd waardoor de toren nu ongeveer 28 meter hoog is.

Staan op de Belvédère in Park Sonsbeek ziet men bij helder weer de brug bij Emmerich, de schoorsteen van de glasfabriek in Tiel, de Willem-Alexanderbrug bij Beneden-Leeuwen, de Kerncentrale bij Dodewaard, het Erasmusgebouw in Nijmegen, Elten (D) en alles wat ertussen ligt. Maar natuurlijk ook het prachtige bladerdak van Arnheems monumentale parken.

U kunt dat ook meemaken, na een klim van 109 treden! Elke laatste zondag van de maand organiseert Bezoekerscentrum De Watermolen een wandeling door Sonsbeek met een beklimming van de Belvédère.

 Aaltje Koopman

SONSBEEK ART & DESIGN

T/m 21 januari 2001

Salvador Dali - grafische werken

Grafische werken uit onder meer de collecties Divina Commedia, Les Amours de Cassandre, Gargantua et Pantagruel, La Vida es Sueño en Alice in Wonderland.

Informatie: Sonsbeek Art & Design,
Tellegenlaan 3 (Witte Villa), 6814 BT Arnhem
tel. 026 351 22 55/fax 026 351 23 62
Openingstijden: donderdag t/m zondag
11.00 - 17.00 uur

IVN

Het IVN organiseert diverse wandelingen. Er zijn stadswandelingen, avondwandelingen door Burgers Zoo, wandelingen door Angerenstein, Warnsborn, Schaarsbergen, 't Zand, Planken Wambuis, Loenermark en Terletse heide.

Deelname is gratis.

Wandelingen duren ongeveer anderhalf uur. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met het secretariaat van het IVN-Arnhem, Postbus 1023, 6801 BA Arnhem, tel. 026 443 75 20.